

*****

سوالات تشریحی درس ششم علوم و فنون ادبی (۳) پایه دوازدهم رشته علوم انسانی

طراح سوالات: فریبا محمودی از شهرستان میانه

*****

۱- درست یا نادرست بودن جملات زیر را بنویسید:

الف) لف در لغت به معنی «پیچیدن» و نشر به معنی «گسترده» است.

ب) در لف و نشر معمولاً معنی بخش اول کامل است.

ج) تضاد برانگیختن اعجاب است از راه خلاف عرف و عادت و منطقی.

۲- جمله زیر را کامل کنید: متناقض نما در اصل ..... در یک جا و یک زمان است.

۳- در ابیات زیر لف و نشر را مشخص کنید.

الف) ذکر رخ و زلف تو دلم را وردی است که صبح و شام دارم

ب) افروختن و سوختن و جامه دریدن پروانه ز من، شمع ز من، گل ز من آموخت

۴- توضیحات ستون اول به کدام اصطلاح ستون دوم مربوط است؟ وصل کنید.

تضاد	در لغت به معنی ناسازی و نقیض هم بودن است.
لف و نشر	استفاده از دو واژه در سخن که از نظر معنی، عکس یا ضد یکدیگر باشند.
متناقض نما	هرگاه در کلام دو یا چند لفظ ذکر کنند سپس دو یا چند لفظ دیگر بیاورند که هر کدام از اینها به یکی از لفظها مربوط شود.

۵- در شعر «ساحل افتاده گفت گرچه بسی زیستم هیچ نه معلوم شد آه که من چیستم

موج ز خود رفته‌ای، تیز خرامید و گفت هستم اگر می‌روم، گر نروم نیستم»

دو آرایه بارز ادبی بنویسید.

۶- در ابیات زیر آرایه‌های تضاد و متناقض نما را مشخص کنید:

الف) هر کبوتر می‌پرد زی جانبی وین کبوتر جانب بی جانبی.

ب) کی به اقیانوس وصلت دست می‌یابم که هست طالعم طوفانی از هجران طولانی تو

ج) نسخه قانون عشقت باید ای بیمار نفس تا شفا بخشد دوا با درد نادانی تو

د) پیش کسی که سلطنت فقر یافته است جمعیت حواس به لشکر برابر است

۷_ در بیت «ز کوی یار می آید نسیم باد نوروزی از این باد ار مدد خواهی، چراغ دل برافروزی» پارادکس موجود را توضیح دهید.

۸_ لف و نشر موجود در بیت زیر مربوط به چه کلماتی است؟ نوع لف و نشر را مشخص کنید.

دل و کثورت، جمع و معمور باد! ز ملکت پراکندگی دور باد

۹_ آرایه‌های «تضاد - پارادکس و لف و نشر» به کار رفته در ابیات زیر را مشخص کنید؟

الف) سود از این بهتر چه می خواهی که سودا می کنند جنت باقی به این بیغولۀ فانی تو

ب) در باغ شد از قد و رخ و زلف تو بی آب گلبرگ تری، سرو سهی، سنبل سیراب

ج) با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است ما را فراغتی است که جمشید جم نداشت

د) شاد ز تو روان من، زنده به بوت جان من ذکر تو بر زبان من مخفی و آشکار هم

۱۰_ با مثالی متناقض نما را توضیح دهید.

۱۱- انواع لف و نشر را با مثال شرح دهید.

۱۲- تفاوت متناقض نما با تضاد چیست؟

پاسخنامه سوالات تشریحی درس ششم:

۱- الف) درست ب) نادرست ج). درست

۲- متناقض نما در اصل **تداخل مفاهیم ضد و نقیض** در یک جا و یک زمان است.

۳_ الف) ذکر **رخ** و زلف تو دلم را وردی است که **صبح** و شام دارم

ب) **افروختن** و **سوختن** و **جامه دریدن** **پروانه ز من**، **شمع ز من**، **گل ز من** آموخت

۴_ توضیحات ستون اول به کدام اصطلاح ستون دوم مربوط است؟ وصل کنید.

متناقض نما	در لغت به معنی ناسازی و نقیض هم بودن است.
تضاد	استفاده از دو واژه در سخن که از نظر معنی، عکس یا ضد یکدیگر باشند.
لف و نشر	هرگاه در کلام دو یا چند لفظ ذکر کنند سپس دو یا چند لفظ دیگر بیاورند که هر کدام از اینها به یکی از لفظها مربوط شود.

۵_ تضاد، استعاره، مراعات نظیر، جناس

۶_ جانب بی جانبی. متناقض نما

ب) تضاد ج) شفا بخشد دوا با درد - متناقض نما د) سلطنت فقر - متناقض نما

۷_ . نسیم باد نوروزی چراغ را باید خاموش کند که شاعر کار شگرفی انجام داده و چراغ دل را برمی‌افروزد.

۸_ دل و کشورت، جمع و معمور باد! : باد لف و نشر مرتب

۹_ جنت بلقی به این بیغولۀ فانی تو پاسخ: تضاد

ب) در باغ شد از قد و رخ و زلف تو بی آب گلبرگ تری، سرو سهی، سنبل سیراب پاسخ: لف و نشر مشوش

ج) با آنکه جیب و جام من از مال و می تهی است - لف و نشر مرتب

د) مخفی و آشکار - پارادکس

۱۰_ متناقض‌نما. در لغت به معنی ناسازی و نقیض هم بودن است. در اصطلاح ادبی، آوردن و جمع دو واژه یا دو معنی متناقض در سخن است؛ چنان که جمع آنها در زبان محال باشد و آفریننده زیبایی شود.

معانی متناقض در بیت یا جمله می‌تواند در یک جمله در کنار هم بیایند یا در یک ترکیب وصفی یا اضافی به هم اضافه شوند.

هرگز وجود حاضر غایب شنیده‌ای   من در میان جمع و دلم جای دیگرست

وجود می‌تواند یا غایب باشد یا حاضر وجود یکی دیگری را نقض می‌کند.

۱۱- ۱- مرتب: اگر لف‌ها به صورت مرتب با نشرها مرتبط باشند، به آن لف و نشر مرتب می‌گویند چه باید نازش و نالش بر اقبالی و ادباری که تا برهم زنی دیده نه این بینی، نه آن داری.

۲- نامرتب (مشوش) اگر ارتباط لف‌ها با نشرها نامنظم باشد، لف و نشر نامرتب خواهد بود.

افروختن و سوختن و جامه دریدن   پروانه ز من، شمع ز من، گل ز من آموخت

۱۲- تضاد آوردن دو امر متضاد است؛ بدون آنکه متناقض هم باشند؛ مانند: «صبح هوا

سرد بود و اکنون گرم است.» اما در متناقض‌نما، تضاد در یک امر است؛ نه دو امر؛ مانند: «اکنون هوا هم گرم است و هم

سرد». در حقیقت متناقض‌نما برانگیختن اعجاب است از راه خلاف عرف و عادت و منطق.